

UDK 929 Barada, Miho
94(497.5)“04/14”(075)
Pregledni rad
Primljeno: 15. 10. 2010.
Prihvaćeno: 15. 4. 2010.

Miho Barada - suautor udžbenika za hrvatsku povijest (Hrvatska povijest za 8. razred srednjih škola)

Ante Birin
Hrvatski institut za povijest
Opatička 10
10000 Zagreb
Hrvatska
e-mail: ante.birin@gmail.com

U radu se autor osvrće na srednjoškolski udžbenik *Hrvatska povijest za 8. razred srednjih škola* (I. svezak), jedino djelo M. Barade pisano u formi sinteze. Autori udžbenika su, uz Mihu Baradu, bili Lovre Katić i Jaroslav Šidak pri čemu je sam Barada bio autor teksta o hrvatskoj povijesti ranoga srednjeg vijeka. U tekstu se, na nekoliko primjera, analiziraju autorove interpretacije pojedinih povijesnih događaja, procesa i spornih pitanja iz ranosrednjovjekovne hrvatske povijesti koje su izravno pridonijele posebnosti, kvaliteti i autentičnosti ove sinteze i samoga udžbenika.

Ključne riječi: Miho Barada (1889. – 1957.), hrvatska srednjovjekovna povijest, školski udžbenici

Bogat znanstveni opus Mihe Barade - o kojemu najbolje svjedoči broj od gotovo stotinu znanstvenih radova, knjiga izvora, recenzija i publicističkih članaka - predstavlja trajni spomen na ovoga znamenitog hrvatskog povjesničara i jednog od najvećih hrvatskih medievista XX. stoljeća. Vrstan poznavatelj hrvatskoga srednjovjekovlja Barada je tijekom svoje pedesetogodišnje znanstvene karijere domaću historiografiju obogatio brojnim novim viđenjima i tumačenjima pojedinih spornih tema iz toga razdoblja nacionalne povijesti pri čemu svakako treba istaknuti činjenicu da su neke od teza koje je zastupao postale opće prihvaćene. Šteta je stoga što njegov rad nije bio okrunjen i sintezom hrvatske srednjovjekovne povijesti poput *Povijesti Hrvata* Vjekoslava Klaića¹ ili *Pregleda povijesti hrvat-*

¹ Vjekoslav Klaić, *Povjest Hrvata* 1. - 3. Zagreb: Matica hrvatska, 1899. - 1911.

skoga naroda i *Povijesti Hrvata u vrijeme narodnih vladara* Ferde Šišića.²

Jedino djelo M. Barade pisano u formi sinteze predstavlja udžbenik *Hrvatska povijest za 8. razred srednjih škola* (I. svezak), autori kojega su (uz njega) bili Lovre Katić i Jaroslav Šidak. Sam Barada – koji je u to doba, nakon umirovljenja F. Šišića, netom bio izabran za redovitoga profesora hrvatske povijesti na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (30. ožujka 1940.), na kojemu će i ostati sve do 1954. godine³ – pritom je bio autor teksta o hrvatskoj povijesti ranoga srednjeg vijeka, a L. Katić autor pregleda hrvatske povijesti od 1102. do 1527. godine, dok je gradivo iz srednjovjekovne povijesti Bosne i Dubrovnika obradio J. Šidak.⁴

Udžbenik je objavljen 1941. godine u sklopu novih izdanja školskih udžbenika netom uspostavljene Nezavisne Države Hrvatske te je odlukom nadležnoga Ministarstva nastave bio odobren kao “privremena školska knjiga” (broj 59487 - 1941 od 14. listopada 1941.), a ista je odluka bila ponovljena i dvije godine kasnije odlukom Ministarstva narodne prosvjete (broj 55946 - 1943 od 20. srpnja 1943.). Sva tri izdanja udžbenika objavljena su u nepromijenjenome obliku uz nekoliko (svojim obujmom i važnošću gotovo nevažnih) izmjena uz napomenu da je treće izdanje pisano “korienskim pravopisom” tada važećim u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj.⁵

S obzirom na činjenicu da predmet ovoga rada nije analiza strukture udžbenika nego sadržaj jednoga njegovog dijela, onoga autor kojega je bio M. Barada, ovom prigodom treba tek nakratko spomenuti kako se udžbenik *Hrvatska povijest za 8. razred srednjih škola* sastoji od dva sveska sadržaj kojih je bio podijeljen u sedam cjelina odnosno “sedam glavnih vremenskih odsjeka ili doba”.⁶ Prvi je svezak udžbenika pritom obuhvaćao tri doba, tj. cjeline (prva do svršetka VIII. stoljeća, druga od početka IX. stoljeća do 1102. godine i treća od 1102. do 1527. godine),

² Ferdo Šišić, *Pregled povijesti hrvatskoga naroda : od najstarijih dana do godine 1873*. Zagreb: Matica hrvatska, 1916.; isti, *Povijest Hrvata u vrijeme narodnih vladara*. Zagreb: Izdanje troškom naklade školskih knjiga, tisak Zaklade tiskare Narodnih Novina, 1925.

³ Stjepan Antoljak, “Barada, Miho”, *Hrvatski biografski leksikon* (dalje: *HBL*) sv. 1. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1983., 438-439.

⁴ U isto je vrijeme L. Katić (Solín, 1887. – Split, 1961.) po talijanskoj okupaciji Dalmacije izbjegao u Zagreb gdje je 1941. – 1942. bio ravnateljem II. realne gimnazije da bi potom do 1945. godine bio predavač na Visokoj pedagoškoj školi. Jaroslav Šidak (Beč, 1903. – Zagreb, 1986.) u vrijeme postojanja Nezavisne Države Hrvatske bio je zaposlenik Hrvatskoga izdavačkog bibliografskog zavoda u Zagrebu (HIBZ) odnosno od 1943. godine docent na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Vidi: Marijana Pintar, “Katić, Lovro”, *HBL* sv. 7. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2009., 175; “Šidak, Jaroslav”, *Hrvatska enciklopedija* sv. 10., Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2008., 464.

⁵ Miho Barada – Lovro Katić – Jaroslav Šidak, *Hrvatska povijest za VIII. razred srednjih škola* sv. I. Zagreb: Nakladni odjel Hrvatske državne tiskare, 1941. (1. izdanje); Miho Barada – Lovro Katić – Jaroslav Šidak, *Hrvatska povijest za VIII. razred srednjih škola* sv. I. Zagreb: Nakladni odjel Hrvatske državne tiskare, 1941. [1942.] (2. izdanje); Miho Barada – Lovro Katić – Jaroslav Šidak, *Hrvatska povijest za VIII. razred srednjih škola* sv. I. Zagreb: Nakladni odjel Hrvatske državne tiskare, 1943. (3. izdanje). Prilikom citiranja u tekstu koristit će se prvo izdanje udžbenika.

⁶ Barada – Katić – Šidak, *Hrvatska povijest*, 6.

dok su u drugome svesku, autor kojega je bio Stjepan Srkulj,⁷ bila obuhvaćena preostala četiri doba (četvrto od 1527. do 1790. godine, peto od 1790. do 1868. godine, šesto od 1868. do 1918. godine i sedmo od 1918. do 1941. godine). Što se pak tiče analize spomenutoga Baradinog teksta, ono što treba izdvojiti prije svega autorove su interpretacije pojedinih povijesnih događaja, procesa i spornih pitanja iz ranosrednjovjekovne hrvatske povijesti – od kojih navodim nekolicinu najvažnijih koje su izravno pridonijele posebnosti, kvaliteti i autentičnosti ove sinteze i samoga udžbenika.

Držeći se kronološkoga načela, prva od tih interpretacija odnosi se na pitanje podrijetla Hrvata koje je onodobna historiografija uglavnom tek okvirno svrstala u južnoslavensku skupinu naroda. Za razliku od toga općenitog mišljenja Barada je, međutim, iznio preciznije mišljenje ustvrdivši u udžbeniku kako “Hrvati u Povoljju, kao što i Srbi u Polabljju, pripadahu Antima”⁸ te da “Hrvati kao slavensko-antsko pleme stanovahu na gornjoj Visli (u Maloj Poljskoj) u Bijeloj ili Velikoj Hrvatskoj, sa središtem oko današnjeg Krakova.”⁹ Svoje je mišljenje pritom, donoseći prikaz različitih teorija o podrijetlu Hrvata, nadopunio ocjenom kako “po najnovijim znanstvenim istraživanjima izgleda, da Duljebi, Hrvati i Srbi nisu od početka slavenskog nego iransko-alanskog podrijetla. Oni su bježeći izpred Hunima došli iz Kavkazije u Zakarpace rano u V. st. i zagospodarili slavenskim Antima, dali im svoja iransko-alanska imena, izgubili svoj jezik i sami postali Slaveni.”¹⁰

Zanimljivo je, kada je o ovoj temi riječ, istaknuti kako je gotsku teoriju o podrijetlu Hrvata – koja je zbog onodobnih političkih prilika uživala određene simpatije dijela političkih krugova – Barada ocijenio kao povijesno neutemeljenu, odnosno kao “mišljenje, koja trebaju poviestnih potvrda.”¹¹

Upravo u ovome dijelu udžbenika u kojemu se govori o pradomovini, podrijetlu i seobi Hrvata nalaze se i spomenuti dijelovi – riječ je o ukupno pet rečenica – koji su bili izmijenjeni u izdanju udžbenika iz 1943. godine. U jednome slučaju radi se o čisto tehničkoj pogrešci kada je dio rečenice koji govori o podjeli slavenskih plemena i području koje su naseljavali Anti zamijenjen dijelom rečenice koja se odnosi na pohod bizantske flote na neretvansku i hrvatsku kneževinu 870./871.¹²

⁷ Stjepan Srkulj, *Hrvatska povijest : za 8. razred srednjih škola sv. II.* Zagreb: Nakladni odjel Hrvatske državne tiskare, 1943.

⁸ Barada – Katić – Šidak, *Hrvatska povijest*, 13.

⁹ Barada – Katić – Šidak, *Hrvatska povijest*, 15. Ovo će mišljenje Barada ponoviti i kasnije u svome radu “Hrvatska dijaspora i Avari” u kojemu je Hrvate поближе odredio kao “jako antsko-slavensko pleme, ili bolje skup plemena”. Vidi: Miho Barada, “Hrvatska dijaspora i Avari”, *Starohrvatska prosvjeta* ser. III. 2 (1952.): 14.

¹⁰ Barada – Katić – Šidak, *Hrvatska povijest*, 13.

¹¹ Barada – Katić – Šidak, *Hrvatska povijest*, 13.

¹² Rečenica “Početkom VI. st. po Kr. rijeka je Dnjestar dijelila slavenska plemena u dvije glavne skupine, Ante i Slavene. Anti su nastavali između Dnjestra i Dnjepra pa od Crnog mora preko Visle.” (Barada –

U drugim se, pak, slučajevima radi o izmjenama koje su očito bile izvršene po nalogu državnih vlasti i koje se uglavnom svode na izostavljanje spomena onodobnih veza Hrvata i Srba. U udžbeniku iz 1943. godine tako se, u kontekstu njihova zajedničkog podrijetla s Hrvatima, više ne spominju Srbi i Duljebi,¹³ dok su u istome duhu izmijenjene još dvije rečenice. Jedna koja navodi kako se nakon 602. godine, kada se posljednji put spominje skupno ime Anta, “ (...) javljaju imena pojedinih njihovih plemena, koja postaju posebni narodi, kao Poljaci, Česi, Hrvati, Srbi, Ljutci, Bodrici i t.d.”¹⁴ i druga koja govori kako se Samovoj državi poslije bitke kod Wogatisburga (630.) pridružuju “polanski Srbi, a vjerojatno i njihovi istočni susjedi Hrvati.”¹⁵

Kada je riječ o pokrštenju Hrvata, Barada je - kako se to može vidjeti iz njegovih ranijih radova - bio izraziti pristaša dalmatinske teorije protiveći se zaključcima F. Bulića i J. Bervaldija, koji su vrijeme pokrštenja i osobu Ivana Ravenjanina datirali na kraj VIII. i početak IX. stoljeća,¹⁶ kao i F. Šišića, koji je predložio tek nešto raniji datum, sredinu VIII. stoljeća.¹⁷ Uloga Franaka u pokrštenju Hrvata bila je, prema njegovu mišljenju, od sporednoga značenja i on ju je svodio na uvođenje Crkve u Hrvata u sferu zapadne Crkve zbog čega je franačko-akvilejsku teoriju i odbacivao kao neodrživu. Pokrštenje se, kako je ustvrdio u udžbeniku, “ (...) zbivalo polagano i postepeno od god. 642. dalje sve do početka IX. st. To je pokrštenje obavljalo latinsko svećenstvo iz dalmatinskih gradova, osobito iz Splita, gdje je na svršetku VII. ili na početku VIII. st. bila osnovana biskupija; biskup je imao naslov nadbiskupa, ali nije bio metropolita.”¹⁸ U tome je kontekstu gledao i na osobu Ivana Ravenjanina kojega je smatrao prvim splitskim nadbiskupom i kojemu je pripisivao sporni splitski sarkofag nadbiskupa Ivana.¹⁹

Katić – Šidak, *Hrvatska povijest* [1941.], 12.) u kasnijemu izdanju glasi: “Početkom VI. st. po Kr. rieka je Dnjestar dielila slavenska plemena u dvie glavne sprieči pad Barija; konačno da pomogne Trpimirovićima (it. a.) i Dnjepra pa od Crnog mora preko Visle.” (Barada – Katić – Šidak, *Hrvatska povijest* [1943.], 13-14)

¹³ U izmijenjenom izdanju ove rečenice glase: “Hrvati u Povoljsju pripadahu Antima” odnosno: “Po najnovijim izražavanjima izgleda, da Hrvati nisu od početka slavenskoga nego iransko-alanskoga podrijetla.” Vidi: Barada – Katić – Šidak, *Hrvatska povijest* [1943.], 14.

¹⁴ Barada – Katić – Šidak, *Hrvatska povijest*, 13. Izmijenjena rečenica glasi: “ (...) javljaju imena pojedinih njihovih plemena, koja postaju posebni narodi. Među njima su Hrvati.” Barada – Katić – Šidak, *Hrvatska povijest* [1943.], 14.

¹⁵ Barada – Katić – Šidak, *Hrvatska povijest*, 16. Izmijenjena rečenica glasi: “Poslije bitke kod Wogatisburga (630.) pridružuju se Samovoj državi vjerojatno i Hrvati.” Barada – Katić – Šidak, *Hrvatska povijest* [1943.], 14.

¹⁶ Frane Bulić – Josip Bervaldi, “Kronotaksa solinskih biskupa uz dodatak Kronotaksa spljetskih nadbiskupa”, *Bogoslovska smotra* 4 (1913.): 121-136.

¹⁷ Šišić, *Povijest Hrvata*, 292.

¹⁸ Barada – Katić – Šidak, *Hrvatska povijest*, 19.

¹⁹ Ovaj je sarkofag Barada povezivao sa Sućuračkim nadvratnikom – koji je vrlo teško pouzdano datirati – smještajući oba spomenika na prijelom VII. u VIII. stoljeće. Samu crkvu iz koje potječe nadvratnik također je datirao u vrijeme Ivana Ravenjanina smatrajući je za jednu od onih crkvi za koje Toma Arhi-

Dolazak dalmatinskih gradova pod vlast kralja Tomislava i njegovu krunidbu Barada je, isto kao i Šišić, vezao uz onodobni sukob Bugaske i Bizantskoga Carstva koje se, suočeno s rastućim bugarskim pritiskom, "obraća za savezništvo Tomislavu. Tomislav pristaje, ali uz uvjet da mu Bizant ustupi dalmatinske gradove i da mu, kao što je vjerojatno, prizna kraljevsku čast. Bizant sve to prima i Tomislav dobiva ne samo naslov stratega (prokonzula) nego i vlast u dalmatinskim gradovima, a Bizantu ostaje samo vrhovništvo."²⁰ No, za razliku od Šišića koji je bio mišljenja kako se Tomislav okrunio "jamačno s odobrenjem Svete stolice jer mu papa priznaje kraljevsku titulu",²¹ Barada je tvrdio da je Tomislav krunu dobio od Bizanta obrazlažući to mišljenjem kako je "(...) kraljevski naslov u ono doba mogao ili podijeliti bizantinski car ili uzeti sam vladar. Bizantinski je car to teško priznavao, a kamoli podijeljivao. No pritisnut od Bugara, Bizant je vjerojatno Tomislavu ipak to dao."²²

Nasuprot onim povjesničarima koji su događanja na Splitskome saboru 925. i 928. godine gledali kroz prizmu sukoba slavenskoga i latinskoga svećenstva, glavni predstavnici kojega su bili ninski biskup Grgur i splitski nadbiskup Ivan, Barada se držao svoje teze iznesene u radu "Episcopus Chroatensis". On je, naime, smatrao kako je Grgur postao vođa i junak u borbi za glagoljicu jedino preko neispravne Farlatijeve kombinacije te kako se Grgur na saborima, ustvari, "borio za integritet svoje biskupije, čija parcelacija i metropolitско pravo Splita, bili su plata dalmatinskim biskupima za njihov povratak k Zapadu."²³ Ovo svoje mišljenje Barada je posredno ponovio i u udžbeniku ustvrdivši kako je središnje pitanje o kojemu se raspravljalo na splitskim saborima bilo ono o uređenju prilika u obnovljenoj, jedinstvenoj crkvenoj pokrajini.²⁴

Jedna od teza iznesenih u udžbeniku - koja je u potpunosti odudarala od tada prevladavajućega mišljenja F. Šišića i V. Klaića - bila je ona o identitetu hrvatskih kraljeva Suronje i Stjepana. Hrvatskoga vladara Suronju iz *Mletačke kronike* Ivana Đakona Klaić je, naime, poistovjetio sa Svetoslavom koji je (svrgnut s prijestolja) u Trogiru sklopio savez s mletačkim duždem Orseolom i predao mu, u ime zaloga, svoga sina Stjepana. Otišavši potom zajedno s duždem u Veneciju, Stjepan će se, prema Klaiću, nakon Orseolova pada (1026.) vratiti u Hrvatsku gdje će na prijestolju naslijediti svoga strica Krešimira.²⁵ Šišić je, s druge strane, smatrao kako

đakon piše da ih je Ivan obnavljao (restaurabat ecclesias). Vidi: Miho Barada, "Episcopus Chroatensis", *Croatia Sacra* 1 (1931.): 161-215; isti, "Nadvratnik VII. stoljeća iz Kaštel Sućurca", *Vjesnik Hrvatskoga arheološkoga društva (Hoffillerov zbornik)* 18-21 (1937. - 1940.): 401-418. O ovome pitanju vidi i: Mirjana Matijević Sokol, *Toma Arhidakon i njegovo djelo*. Jastrebarsko: Naklada Slap, 2002., 75-121.

²⁰ Barada - Katić - Šidak, *Hrvatska povijest*, 40.

²¹ Šišić, *Povijest Hrvata*, 414.

²² Barada - Katić - Šidak, *Hrvatska povijest*, 40.

²³ Barada, "Episcopus Chroatensis", 214-215.

²⁴ Barada - Katić - Šidak, *Hrvatska povijest*, 42.

²⁵ Klaić, *Povijest Hrvata*, 90-92, 95, 99.

je Suronja ustvari bio Krešimir koji je, zbacivši svoga brata Svetoslava, svoj položaj nastojao ojačati sklapanjem mira s mletačkim duždem ustvrdivši, u skladu s time, kako je njegov nasljednik Stjepan ustvari bio njegov sin.²⁶ Nasuprot tome, Barada je u udžbeniku ponovio svoju tezu - prethodno izloženu u radu "Dinastičko pitanje u Hrvatskoj XI. st."²⁷ i danas općeprihvaćenu u historiografiji - kako su postojala dva Stjepana: jedan koji je bio sin svrgnutoga kralja Svetoslava Surinje i drugi koji je bio sin Krešimira III.²⁸

Upravo u doba Krešimira III. (a ne Petra Krešimira IV.) Barada stavlja i Tomino izvješće o biskupu Sedehi (Cededi), kojega historiografija - još od F. Šišića²⁹ - obično stavlja u kontekst borbe između reformne i protureformne stranke, tj. u prvu polovicu 1060-ih godina. Prema Baradinu mišljenju "između 1018. i 1024., dok su dalmatinski gradovi bili pod Venecijom, silom prilika nastala je u Hrvatskoj ponovno borba za odcjepljenje od biskupa tih gradova osobito Splita. Vođa je te borbe bio Sedeh, koji stade na svoju ruku vršiti biskupsku vlast u Hrvatskoj. (...) Borba je završena nenadanom smrću tobožnjeg biskupa Sedeha; pogotovo kad je uz to uspostavljenom bizantinske vlasti u dalmatinskim gradovima (1024.) uz drugo bilo sporazumno između Bizanta i Hrvata uređeno i crkveno pitanje."³⁰ U skladu s tim sporazumom Hrvati su, prema Baradi, tada dobili i svoga posebnog biskupa s nazivom "hrvatski biskup" (*Episcopus chroatensis*), kojega novija historiografija općenito poistovjećuje s poglavarom Kninske biskupije osnovane u vrijeme Stjepana I.³¹

Naposljetku, svakako treba istaknuti i Baradinu tezu o neretvanskome vladaru Slavcu, odnosno o događajima koji su uslijedili nakon smrti Petra Krešimira IV., a koja je također bila protivna tada prevladavajućemu mišljenju V. Klaića i F. Šišića. Njih su dvojica, naime, smatrali kako je Petra Krešimira IV. na prijestolju naslijedio neretvanski vladar Slavac, prvak "narodne stranke" (tj. protureformski raspoložena svećenstva i plemstva), u kojemu su stoga i vidjeli onoga poimence

²⁶ Šišić, *Pregled povijesti*, 53; isti, *Povijest Hrvata*, 475.

²⁷ Miho Barada, "Dinastičko pitanje u Hrvatskoj XI. st.", *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 50 (1928. - 1929.): 157-199.

²⁸ Barada - Katić - Šidak, *Hrvatska povijest*, 49, 52. O ovome pitanju vidi i: Tomislav Raukar, *Hrvatsko srednjovjekovlje*. Zagreb: Školska knjiga : Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta, 1997., 41, 43; Neven Budak, *Prva stoljeća Hrvatske*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 1994., 36-37; Ivo Goldstein, *Hrvatski rani srednji vijek*. Zagreb: Novi Liber: Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta, 1995., 341, 352-353; *Povijest Hrvata* (ur. F. Šanjek, 2003.). Zagreb: Školska knjiga : Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta, 1997., 95-96; Neven Budak - Tomislav Raukar, *Hrvatska povijest srednjeg vijeka*. Zagreb: Školska knjiga, 2006., 127.

²⁹ Šišić, *Povijest Hrvata*, 515.

³⁰ Barada - Katić - Šidak, *Hrvatska povijest*, 51. Ovo je mišljenje Barada detaljno obrazložio u spomenutom radu "Episcopus Chroatensis", 186-208.

³¹ Barada - Katić - Šidak, *Hrvatska povijest*, 51. Vidi: Franjo Šanjek, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru : pregled religiozne povijesti Hrvata (7. - 20. st.)*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1996., 98-99; Neven Budak, *Prva stoljeća Hrvatske*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 1994., 41; Ivo Goldstein, *Hrvatski rani srednji vijek*. Zagreb: Novi Liber: Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta, 1995., 360.

nepoznatoga hrvatskog kralja zarobljenoga prigodom normanskoga pohoda na istočnu obalu Jadrana 1074. godine.³² Iako Barada samoga Slavca u udžbeniku ne spominje, iz njegovih je ranijih radova vidljivo kako ga je on (ispravno) datirao u zadnje desetljeće XI. stoljeća³³ zaključivši, dosljedno tome, kako iz toga razloga on nije bio Krešimirov nasljednik i kako stoga nije niti mogao biti zarobljen od strane Normana. Za njega je taj vladar bio Petar Krešimir IV. kojega su Normani zarobili poslije “uzaludnog opsjeđanja Raba, pustošenja obale i otoka” i za kojega je, odveć smjelo, ustvrdio kako je ubrzo potom, postigavši s njima dogovor, bio pušten na slobodu prepustivši im zauzvrat upravu nad dalmatinskim gradovima.³⁴

Svi navedeni primjeri jasno pokazuju kako ovu kratku sintezu hrvatske povijesti ranoga srednjeg vijeka, u koju je Barada ugradio rezultate najnovijih istraživanja – kako onih osobnih, tako i historiografskih u cjelini – kao i sam udžbenik krasi visoka znanstvena razina. Svoj trojici autora pritom na osobitu čast služi činjenica da udžbenik, iako je nastao u teškome vremenu opterećenome svjetskim sukobom dviju totalitarnih ideologija, nije podlegao njihovoj utjecaju te je u duše onih kojima je bio namijenjen uistinu mogao, kako to stoji u predgovoru udžbenika, uliti samo “ljubav, ponos i mudrost.”³⁵

³² Klaić, *Povjest Hrvata*, 112; Šišić, *Povijest Hrvata*, 538-555.

³³ Miho Barada, “Prilozi kronologiji hrvatske povijesti (1062 - 1075)”, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 311 (1957): 202-205, 215-217.

³⁴ Barada – Katić – Šidak, *Hrvatska povijest*, 58. Zanimljivo se ovom prigodom osvrnuti i na tezu Stjepana Srkulja, koji je u svome udžbeniku za VII. razred srednjih učilišta iznio mišljenje kako je “Petra Krešimira naslijedio ipak njegov sinovac Stjepan II. (1074. - 1075.), jer je Zvonimir izabran istom g. 1076. Stjepan se morao povući ili je bio zatočen u samostan sv. Stjepana pod borovima blizu Splita. Zarobio ga je južnoitalski grof Amiko i to na poziv dalmatinskih gradova.” Vidi: Stjepan Srkulj, *Povijest novoga vijeka: za VII. razred srednjih učilišta*. Zagreb: Tisak i naklada St. Kugli, Knjižara Kraljevskoga sveučilišta i Jugoslavenske akademije, 1930., 53. O istome vidi i: Luj Margetić, “O napadačima iz prvog čuda legende o sv. Krištoforu”, *Jadranski zbornik* 10 (1976.-1978.): 105-118; isti, “Međunarodni položaj Hrvatske oko 1075. godine (Petar Krešimir IV. i Amico)”, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 6 (1985): 97-110; Nada Klaić, “Još o prvom ‘čudu’ iz djela Historia sancti Christophori martyr”, *Jadranski zbornik* 12 (1982. - 1985): 525-538.

³⁵ Barada – Katić – Šidak, *Hrvatska povijest*, 3.

Miho Barada, a co-author of textbooks of Croatian history: Croatian history for the eighth grade of secondary schools (Hrvatska povijest za 8. razred srednjih škola)

Ante Birin
Croatian Institute of History
Opatička 10
10000 Zagreb
Croatia
e-mail: ante.birin@gmail.com

Summary

In this article the author discusses the secondary school textbook *Croatian history for the eighth grade of secondary schools Hrvatska povijest za 8. razred srednjih škola* (volume I), the only synthetic piece authored by M. Barada. Other than Barada, the co-authors of this textbook were Lovre Katić and Jaroslav Šidak. Barada wrote the text on the Croatian history of the early modern period. This article uses several examples to analyze Barada's interpretation of certain historical events, processes and open questions in the Croatian history. These interpretations directly contributed towards the originality, quality and authenticity of this synthesis and the textbook itself.

Keywords: Miho Barada (1889–1957), Croatian medieval history, school textbooks